

PENNAK, R. W., 1978. FRESHWATER INVERTEBRATES OF THE UNITED STATES. 2nd ed. : 1-803, 548 figs. John Wiley & Sons, New-York. Prijs \$ 19,50. ISBN 0-471-04249-8.

Er bestaat grote behoefte aan een volledig overzicht van alle in het water voorkomende Invertebraten. Het reeds aan velen bekende werk van Pennak (eerste ed. 1953) voldoet hieraan voor de Verenigde Staten uitstekend. De tweede editie is geheel herzien en uitgebreid. Na een zeer korte inleiding komen alle diergroepen aan de orde, waarbij morfologie, anatomie en oekologie op knappe wijze worden samengevat. Deze inleidingen zijn ook volledig van toepassing op de Westeuropese vertegenwoordigers.

Een groot deel van het boek bestaat uit determineertabellen voor families en genera (soms zelfs tot soorten). Deze tabellen zijn voor West-Europa beslist onbruikbaar. Hoewel de meeste Europese genera ook in de V.S. voorkomen, is dit lang niet altijd het geval en de tabellen zijn steeds toegespitst op de Amerikaanse vertegenwoordigers. Determinatie van Amerikaans materiaal is met dit boek zeker mogelijk, hoewel men moet bedenken, dat tabellen voor families en genera vrijwel nooit eenvoudig kunnen zijn; de tabellen van Pennak zijn bovendien beknopt en beslist niet foutloos.

De waarde van dit boek is mijns inziens dan ook gelegen in het feit, dat tekst en figuren een uitstekend beeld geven van alle in het water levende diergroepen. Het aantal geheel of partieel afgebeelde diersoorten loopt in de duizenden. Niet-aquatische stadia zijn niet opgenomen, bij de Diptera krijgen ook de poppen weinig aandacht. Omdat slechts enkele Europese „typen” van Invertebraten in de V.S. ontbreken (*Niphargus*, *Aphelocheirus*, *Osmylus*), kan het boek „veilig” worden gebruikt ter orientatie in de zoetwaterfauna. — H. Moller Pillot.

H. K. M. MOLLER PILLOT, DE LARVEN DER NEDERLANDSE CHIRONOMIDAE (DIPTERA). Nederl. Faun. Meded. 1: 276 pp.

In Ent. Ber., Amst. 39: 47-48 (1979) besprak de heer B. Krebs reeds de eerste aflevering van dit uitgebreide werk over de chironomidenlarven. Inmiddels is nu ook de tweede aflevering verschenen, waarmee deel 1 compleet is. Zoals reeds op p. 48 vermeld werd bedraagt de prijs voor het totale werk f 12,50. Bestellen bij Centraal Bureau Nederland van de European Invertebrate Survey, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Postbus 9517, 2300 RA Leiden. — B. J. Lempke.

ZONDERWIJK, P., DE BONTE BERM, 160 pp, 250 kleurenfoto's. Zomer & Keuning Boeken BV, Ede, 1979. ISBN 90-210-11530-0 (gebonden) en 11522-2 (paperback). Prijs gebonden f 34,90 en paperback f 29,90.

In dit fraai geïllustreerde boek laat Prof. Zonderwijk de resultaten zien van de geleidelijk aan geheel veranderde aanpak van de bermen langs onze wegen. Geen massale onkruidbestrijding meer, maar een gericht beheer dat de nog kort geleden zo saaie bermen, ook en vooral langs de autowegen, veranderd heeft in linten met een vaak rijke bloei van echte Nederlandse wilde planten. In korte hoofdstukjes, geschreven in een prettig leesbare stijl, geeft de auteur een bondige toelichting bij de afgebeelde planten en dieren. Gelukkig hebben daarbij ook de insecten ruim aandacht gehad. Ook zij hebben immers geprofiteerd van de verrijking van de flora.

Over het algemeen zijn de kleurenfoto's voortreffelijk, een enkele keer zit er echter te veel rood in, waardoor blauw verandert in paars (Wilde cichorei, Vogelwikke bijv.). Bijzonder mooi is o.a. de foto van *Adscita statices* (Linnaeus) (inderdaad de vorm van de droge grond, zoals blijkt uit tekst en planten). Een paar opmerkingen die misschien dienstig kunnen zijn voor een volgende druk. De tekst bij de Koninginnepage (p. 107) suggereert dat deze een migrant zou zijn, zoals bijv. de *Atalanta*. Dat is stellig niet het geval. Van *Pyrausta aurata* (Scopoli) zegt de auteur (p. 126) dat de rups alleen op Munt kan leven. Maar ook Kattekruid (*Nepeta*, vooral in tuinen) en Marjolein (waarop de vlinder gefotografeerd werd!) staan op het menu. Overigens: een prachtig boek om in te lezen en in te bladeren en ook om cadeau te geven! — B. J. Lempke.

ENKELE AANVULLINGEN EN VERBETERINGEN VAN DE ZWEEFVLIEGWAAARNEMINGEN IN NOORD-HOLLAND, TEN NOORDEN VAN HET NOORDZEEKANAAL EN

AMSTERDAM (DIPTERA, SYRPHIDAE). Uit dit gebied zijn 118 zweefvliegsoorten vermeld. Men dient dan in aanmerking te nemen, dat hierbij niet inbegrepen zijn *Chrysogaster macquarti* Loew uit de polders rond Alkmaar (Van der Goot, 1955, *Ent. Ber., Amst.* 15: 478-479) en *Pipiza quadrimaculata* (Panzer) uit het Heilooër Bos (Van der Goot, 1958, *Ent. Ber., Amst.* 18: 235). Het betref in werkelijkheid achtereenvolgens nogal donker behaarde ♂♂ van *Pipiza noctiluca* (Linnaeus) met twee paar vlekken op de achterlijfsrug. Door mij werden nog drie zweefvliegsoorten verzameld, die tot nu toe niet vermeld werden uit het bewuste gebied, namelijk *Dasysyrphus lunulatus* (Meigen): ♂, Heilooër Bos, 12.V.1968; *Eumerus sogdianus* Stackelberg: ♂, Wieringerwerf, westzijde, 13.VI.1977 en *Melangyna guttata* (Fallén): ♂, Wieringerwerf, westzijde, 13.IX.1977. Hiermee is het totaal op 121 soorten gebracht. Vermeldenswaard zijn verder nog *Brachyopa scutellaris* Robineau-Desvoidy: ♂, Heemskerk, Marquette, 17.V.1978 en *Melangyna triangulifera* (Zetterstedt): ♀, Wieringermeer, Robbenoordbos, westrand, 31.V.1979. Deze soorten werden door mij reeds eerder vermeld uit het Heilooër Bos, maar zijn zeldzaam in het kustgebied. Tenslotte is het wel goed op te merken dat van de door mij vermelde exemplaren van *Paragus tibialis* (Fallén), van IJmuiden, spuisluis (Van der Goot, 1957, *Ent. Ber., Amst.* 17: 76), het ♂ inderdaad tot deze soort behoort en niet tot de veel talrijkere soort *P. haemorrhous* Meigen. De ♀♀ van dit tweetal soorten zijn niet met zekerheid op naam te brengen.
V. S. van der Goot, N. Anslinstraat 42, 1068 WN Amsterdam.

VERSPREIDING HYLAEUS-SOORTEN (HYMENOPTERA). In het kader van de „European Invertebrate Survey” doe ik een onderzoek naar de verspreiding en ecologie van de in Nederland waargenomen *Hylaeus*-(*Prosopis*, Maskerbij) soorten. Verzamelaars die mij hierover gegevens kunnen verstrekken of beschikken over ongedetermineerd materiaal worden vriendelijk verzocht dit aan onderstaand adres te sturen. Ongedetermineerd materiaal zal zo spoedig mogelijk gedetermineerd worden geretourneerd.

A. Koster, de Savornin Lohmanstraat 158, 3904 AW Veenendaal.

NIEUWE AANWINSTEN VOOR DE BIBLIOTHEEK

- DUFFY, D. N. & J. A. Garland, 1978. The skipper butterflies of the province of Quebec (Lepidoptera: Hesperidae). (Mem. Lyman ent. Mus. 5).
- ENTOMOLOGY in India, Supplement, 1965. (S. K. Prasad, ed.).
- FAEGRI, K. & L. van der Pijl, 1979. The principles of pollination ecology, 3rd ed.
- FICHTER, G. S., 1966. Insect pests.
- FOGG, G. E., 1979. Freshwater Biological Association, 1929-1979. The first fifty years.
- FOLWACZNY, B., 1979. Verzeichnis der Käfer Preussens von Dr. Hans Vercio, kritisch durchgesehen und ergänzt.
- GIRDWOYN, M., 1876. Anatomie et physiologie de l'abeille.
- GLUHOVA, V. M., 1979. Larvae of Culicoides, subfam. Palpomyiinae, Ceratopogonidae of the fauna of the USSR. (Opreditel' Fauna SSSR 121).
- HANDBOOKS Identification of British insects 2 (5a), 1979. I. D. Hodkinson & I. M. White, Homoptera, Psylloidae.
- KOEHL, W. Schmidt, 1977, 1979. Die Gross-Schmetterlinge des Saarlandes (Insecta, Lepidoptera). Diurna, Bombycidae, Sphingidae, Noctuidae, Geometridae. (Abh. Arbeitsgemeinschaft. tier-pflanzengeogr. Heimatforsch. Saarland 7, 9).
- LLOYD, F. E., 1942, reprint 1976. The carnivorous plants.
- ORTIZ, A. Berríos & R. B. Selander, 1979. Skeletal musculature in larval phases of the beetle *Epicauta segmentata* (Coleoptera, Meloidae). (Ser. ent. 16).

NIEUWE TIJDSCHRIFTEN

- Entomologists' Newsletter, New Delhi, vanaf vol. 1, 1971.
- Revue française d'Entomologie, nouvelle série, vanaf vol. 1, 1979.
- Türkiye Bitki Koruma Dergisi (Turkish Journal of Plant Protection) vanaf vol. 1, 1977.

HYMENOPTERA

Jaarlijks (zie overzichten, Bosman, 1978, 1979) worden diverse miersoorten van (sub)-tropische origine in gebouwen aangetroffen. Ook in 1979 werd na vele jaren van afwezigheid (?) wederom de soort *Paratrechina vividula* (Nylander) (Formicinae) ontdekt, afkomstig uit een tweetal plantenkassen, die recentelijk in een bloemenzaak waren aangeschaft. Na verwijdering der bloembakken waren de mieren uit de woning verdwenen; onderzoek bij de bloemist leverde niets op. Deze soort komt van oorsprong waarschijnlijk uit Midden-Amerika en is tegenwoordig over de gehele wereld verspreid. Stärcke (1944) vermeldt de soort in Amsterdam (Artis, 1925-1927) en uit een dierentuin in 's-Gravenhage.

Uit meerdere objecten (woningen, plantenkas, ziekenhuis) kwamen meldingen binnen over het optreden van de soorten *Tapinoma melanocephalus* (Fabricius) (Dolichoderinae) en *Tetramorium bicarinatum* (Nylander) (Myrmicinae).

COLEOPTERA

Met de aankoop van meubilair e.d., afkomstig b.v. uit Italië en Spanje, komt men soms in het bezit van de boktorresoort *Chlorophorus pilosus* Forst (Cerambycidae). De larven van deze soort leven in het hout van diverse loofhoutsoorten, zoals Tamme kastanje, Robinia, e.d. en kunnen hun levenscyclus voltooien in het bewerkte hout, zodat kevers en de uitvliegopeningen enige onrust teweegbrengen bij bewoners.

Medio 1979 ontvingen wij een groot aantal kevers, afkomstig uit een lading tapioca, die per binnenvaartschip naar een veevoederfabriek werd getransporteerd. De kevertjes behoorden tot de soort *Latheticus oryzae* Waterhouse (Tenebrionidae), die zeer algemeen in de tropen en subtropen voorkomt in vnl. granen en tapioca. In Engeland zijn in de periode 1957-1969 540 meldingen binnengekomen over de import van deze „long headed flour beetle”, waarvan ca. 450 meldingen betrekking hebben op de aanwezigheid in granen, die voornamelijk afkomstig zijn uit Z.O.-Azië (Aitken, 1975). De schade wordt vrijwel uitsluitend veroorzaakt in verkleinde producten. Deze kevertjes zijn goed bestand tegen hoge temperaturen (broei), een lage luchtvochtigheid en hoge CO₂-concentraties; kortom uitermate goed aangepast aan de leefomstandigheden in opgeslagen graanproducten. De gemiddeld koele omstandigheden in ons land maken heet voor deze soort onmogelijk zich hier langdurig te handhaven.

LITERATUUR

- Aitken, A. D., 1975. Insect travellers. Volume I Coleoptera. — *Tech. Bull. Minist. Agric. Fish. Fd.* 31: 147-148.
- Baker, E. W., T. M. Evans, D. I. Gould, W. B. Hull & H. L. Keegan, 1967. *A manual of parasitic mites of medical or economic importance*: 1-170. Henri Tripp, Woodhaven, N.Y.
- Bosman, B. T., 1978. Hinderlijke of schadelijke insekten in en om gebouwen in 1977. — *Ent. Ber., Amst.* 38: 132-133.
- , 1979. Hinderlijke of schadelijke insekten in en om gebouwen in 1978. *Ent. Ber., Amst.* 39: 100-102.
- Stärcke, A., 1944. Determineertabel voor de werksterkaste der Nederlandse mieren. *Natuurh. Maandbl.* 33: 6-8, 23-24, 29-32, 37-38, 43-46, 55-56, 58-60, 62-65, 72-76.

Postbus 350, 6700 AJ Wageningen.

CORRECTIE. Pag. 96, regel 5 van boven moet zijn: nogal donker behaarde ♂♂ van *Chrysogaster hirtella* Loew en exemplaren van *Pipiza noctiluca*.
